

Justisdepartementet
postmottak@jd.dep.no

Deres ref: 20/4185

Vedr. forslag om forlengelse av lov om tilpasninger av prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 - høringsuttalelse

Vi viser til høringsbrev og høringsnotat av 8. september.

Vi er av den klare oppfatning at dersom den gjeldende loven om avvik fra det gjeldende prosessregelverket skal forlenges, så må det i langt større grad tydeliggjøres at hensynet til offentlighet må og skal ivaretas.

Dagens lov er i prinsippet grunnlovsstridig, i det den åpner for muligheten for at rettsmøter kan gjennomføres uten at kravet om at «enhver» skal kunne «følge forhandlingene i rettsmøter» er oppfylt, jfr Grunnlovens § 100, femte ledd. Vi har forståelse for at det i en krisesituasjon var nødvendig å raskt iverksette tiltak som både sørget for at domstolene kunne opprettholde sin virksomhet, samtidig som man ivaretok viktige smittevern hensyn. Nå har imidlertid loven (og den forutgående forskriften) virket i seks måneder. Dersom den skal forlenges til 1. juni neste år, må vi sikre oss at de alminnelige prinsippene om offentlighet og innsyn i rettspleien ivaretas.

I den permanente «Forskrift om fjernmøter og fjernavhør i straffesaker», fra 2011, heter det i § 1, tredje ledd: «De alminnelige reglene om rettsmøter gjelder tilsvarende.»

Tvistemålsforskriften inneholder tilsvarende bestemmelse.

Utgangspunktet for fjernmøter har altså vært at disse forutsettes å ivareta de hensynene som ligger bak åpenhetskravet i Grunnloven. I den midlertidige forskriften av 27. mars om forenklinger og tiltak innenfor justissektoren var imidlertid dette punktet tatt ut. Det kan knapt tolkes annerledes enn at hensikten var å gi en åpning for at det enkelte embete kan velge ikke å oppfylle Grunnlovens krav.

Vi mener dette er uholdbart.

Vi minner om at i høringsrunden forut for dagens lov var en rekke tunge høringsinstanser inne på dette poenget, jfr Prp 94 L (2019-2020):

«Noen av høringsinstansene uttalte seg også om prinsippet om at rettergangen skal være offentlig. Den norske Dommerforening fremhevet at løsningene, i alle fall om

bruken av dem blir utbredt over noe tid, må innrettes slik at kravene til offentlighet oppfylles. Dette pekte også Nedre Romerike tingrett og Øvre Romerike tingrett og Næringslivets Hovedorganisasjon på i sine hørings svar. Norges institusjon for menneskerettigheter bemerket videre at det vil være avgjørende for å opprettholde en offentlig rettergang at det god tid i forveien gis informasjon til pressen og annet publikum om hvilke muligheter det er for å følge rettsmøter ved fjernmøteløsninger. Sør-Trøndelag tingrett og Fosen tingrett ga uttrykk for at offentlighet og pressens deltakelse kan ivaretas vel så godt digitalt som ved fysisk oppmøte. Kongsberg og Eiker tingrett trakk frem at om journalister og andre interesserte ønsker å delta i fjernmøter, kan retten opprette forbindelser også til disse.»

I Dommerforeningens høringsuttalelse til den opprinnelige loven, datert 28. april 2020 foreslår foreningen følgende bestemmelse:

Når smitteverntiltak gjør det nødvendig å begrense antall tilhørere til et offentlig rettsmøte i medhold av domstoloven § 132 andre ledd, skal rettens leder iverksette tiltak for å sikre offentlighet om forhandlingene så langt det er mulig og forsvarlig innenfor gjeldende smittevernregler.

Når et offentlig rettsmøte helt eller delvis holdes som fjernmøte [etter midlertidig forskrift av 27. mars 2020 nr. 459], skal rettens leder iverksette nødvendige tiltak for å sikre offentlighet om forhandlingene så langt det er mulig og forsvarlig innenfor gjeldende smittevernregler.

Partene skal gis anledning til å uttale seg før rettens leder treffer beslutning om begrensninger og tiltak etter første og andre ledd. I saker der pressen ønsker å være til stede i rettsmøtet, skal pressen gis anledning til å uttale seg før beslutning om begrensninger og tiltak treffes.

Vi mener det nå, flere måneder senere, er grunn til å formulere kravene til etterlevelse av offentlighetsprinsippet i Grunnloven adskillig klarere. Primært ber vi om at følgende bestemmelser tas inn i den reviderte loven:

Når smitteverntiltak gjør det nødvendig å begrense antall tilhørere til et offentlig rettsmøte i medhold av domstoloven § 132 andre ledd, skal rettens leder iverksette tiltak for å sikre offentlighet om forhandlingene.

Når et offentlig rettsmøte helt eller delvis holdes som fjernmøte [etter midlertidig forskrift av 27. mars 2020 nr. 459], skal rettens leder iverksette nødvendige tiltak for å sikre offentlighet om forhandlingene.

Partene skal gis anledning til å uttale seg før rettens leder treffer beslutning om begrensninger og tiltak etter første og andre ledd. I saker der pressen ønsker å være til stede i rettsmøtet, skal pressen gis anledning til å uttale seg før beslutning om begrensninger og tiltak treffes.

Subsidiært ber vi om at Dommerforeningens forslag fra april tas inn i lovteksten.

Oslo, 2020-09-15

Med vennlig hilsen
for Norsk Redaktørforening

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Arne Jensen', written in a cursive style.

Arne Jensen
generalsekretær